Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 15 juli 2021 *

”Begäran om förhandsavgörande – Socialpolitik – Likabehandling i arbetslivet – Direktiv 2000/78/EG – Förbud mot diskriminering på grund av funktionshinder – Artikel 2.2 a – Artikel 4.1 – Artikel 5 – Nationella bestämmelser i vilka det föreskrivs krav på kriminalvårdarnas hörselskärpa – De föreskrivna minimikraven på ljuduppfattningsförmåga är inte uppfyllda – Fortsatt anställning är absolut omöjligt”

I mål C-795/19,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Riigikohus (Högsta domstolen, Estland) genom beslut av den 24 oktober 2019, som inkom till domstolen den 29 oktober 2019, i målet

XX

mot

Tartu Vangla,

ytterligare deltagare i rättegången:

Justiitsminister,

Tervise- ja tööminister,

Õiguskantsler,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Arabadjiev samt domarna A. Kumin, T. von Danwitz (referent), P.G. Xuereb och I. Ziemele,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

* Rättegångsspråk: estniska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– XX, genom K. Hanni, vandeadvokaat,

– Õiguskantsler, genom O. Koppel,

– Greklands regering, genom E.-M. Mamouna, A. Magrippi och A. Dimitrakopoulou, samtliga i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom D. Martin och E. Randvere, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 25 november 2020 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 2.2 och artikel 4.1 i rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (EGT L 303, 2000, s. 16, och rättelse i EGT L 2, 2001, s. 42).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan XX och Tartu Vangla (kriminalvårdsanstalten i Tartu, Estland) till följd av att chefen för Tartu Vangla beslutat att säga upp XX på grund av att kraven avseende en kriminalvårdares hörselskärpa inte var uppfyllda.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 I skälen 16, 18, 20, 21 och 23 i direktiv 2000/78 anges följande:

”(16) Åtgärder för att anpassa arbetsplatserna till funktionshindrade personers behov spelar en viktig roll när det gäller att bekämpa diskriminering på grund av funktionshinder.

…

(18) Detta direktiv får i synnerhet inte leda till att försvarsmakten, polisen, kriminalvårdsmyndigheterna eller räddningstjänsten åläggs att anställa eller ge fortsatt anställning åt personer som inte har den förmåga som krävs för att utföra samtliga uppgifter som de kan åläggas att utföra med hänsyn till dessa myndigheters legitima krav på att vara funktionsdugliga.

…

(20) Lämpliga åtgärder bör vidtas, dvs. effektiva och praktiska åtgärder för att organisera arbetsplatsen med hänsyn till personer med funktionshinder, t.ex. inredning av lokaler eller anpassning av utrustning, arbetstakt, arbetsfördelning, utbildningsmöjligheter eller arbetsledning.

(21) I syfte att avgöra huruvida åtgärderna blir alltför betungande, bör man särskilt beakta de ekonomiska och andra kostnader som åtgärderna medför, organisationens eller företagets storlek och ekonomiska resurser och möjligheten att erhålla offentliga medel eller annat stöd.

…

(23) Under mycket begränsade omständigheter kan en särbehandling vara berättigad, när en egenskap som avser religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning utgör ett verkligt och avgörande yrkeskrav, förutsatt att syftet är legitimt och kravet är rimligt. Sådana omständigheter skall ingå i den information som medlemsstaterna skall lämna till kommissionen.”

4 I artikel 1 i direktivet, med rubriken ”Syfte”, föreskrivs följande:

”Syftet med detta direktiv är att fastställa en allmän ram för bekämpning av diskriminering i arbetslivet på grund av religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning, för att principen om likabehandling skall kunna genomföras i medlemsstaterna.”

5 I artikel 2 i direktivet, med rubriken ”Begreppet diskriminering”, föreskrivs följande:

”1. I detta direktiv avses med principen om likabehandling att det inte får förekomma någon direkt eller indirekt diskriminering på någon av de grunder som anges i artikel 1.

2. Enligt punkt 1 skall

a) direkt diskriminering anses förekomma när en person på någon av de grunder som anges i artikel 1 behandlas mindre förmånligt än en annan person behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation,

…

5. Detta direktiv skall inte påverka de åtgärder som föreskrivs i nationell lagstiftning och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle för den allmänna säkerheten, ordningens bevarande, förebyggande av brott samt skydd för hälsa och andra personers fri- och rättigheter.”

6 I artikel 3 i samma direktiv, med rubriken ”Tillämpningsområde”, föreskrivs följande i punkt 1:

”Inom ramen för [Europeiska unionens] befogenheter skall detta direktiv tillämpas på alla personer, såväl inom den offentliga som den privata sektorn, inklusive offentliga organ, i fråga om följande:

a) Villkor för tillträde till anställning, till verksamhet som egenföretagare och till yrkesutövning, inklusive urvalskriterier och krav för anställning inom alla verksamhetsgrenar på alla nivåer i arbetslivet, inbegripet befordran.

…

c) Anställnings- och arbetsvillkor, inklusive avskedande och löner.

…”

7 I artikel 4, med rubriken ”Yrkeskrav”, i direktiv 2000/78 föreskrivs följande i punkt 1:

”Utan hinder av artikel 2.1 och 2.2 får medlemsstaterna föreskriva att sådan särbehandling som föranleds av en egenskap som har samband med någon av de grunder som anges i artikel 1 inte skall utgöra diskriminering, om denna egenskap utgör ett verkligt och avgörande yrkeskrav på grund av yrkesverksamhetens natur eller det sammanhang där den utförs, förutsatt att målet är legitimt och kravet proportionerligt.”

8 I artikel 5 i direktivet, som har rubriken ”Rimliga anpassningsåtgärder för personer med funktionshinder”, föreskrivs följande:

”För att garantera principen om likabehandling för personer med funktionshinder skall rimliga anpassningsåtgärder vidtas. Detta innebär att arbetsgivaren skall vidta de åtgärder som behövs i det konkreta fallet för att göra det möjligt för en person med funktionshinder att få tillträde till, delta i eller göra karriär i arbetslivet, eller att genomgå utbildning, såvida sådana åtgärder inte medför en oproportionerlig börda för arbetsgivaren. Om denna börda i tillräcklig grad kompenseras genom åtgärder som redan ingår i den berörda medlemsstatens politik för personer med funktionshinder bör den inte anses oproportionerlig.”

Estnisk rätt

9 I 146 § vangistusseadus (lagen om frihetsberövande) föreskrivs följande:

”1) Syftet med hälsokontroll för kriminalvårdare är att upptäcka de hälsoproblem som vållats i tjänsten, minska och eliminera hälsorisker och fastställa att inga hälsoproblem föreligger som hindrar en kriminalvårdare från att utföra sina arbetsuppgifter.

…

4) Bestämmelserna i fråga om hälsokrav för och hälsokontroll av kriminalvårdare samt de krav som rör hälsointygets innehåll och form ska anges i en förordning utfärdad av Republiken Estlands regering.”

10 Vabariigi Valitsuse määrus nr 12 ”Vanglateenistuse ametniku tervisenõuded ja tervisekontrolli kord ning tervisetõendi sisu ja vormi nõuded” (förordning nr 12 utfärdad av Republiken Estlands regering om hälsokrav för och hälsokontroll av kriminalvårdare samt de krav som rör hälsointygets innehåll och form) av den 22 januari 2013 (nedan kallad förordning nr 12), som antagits på grundval av 146 § punkt 4 lagen om frihetsberövande, trädde i kraft den 26 januari 2013.

11 I 3 § i denna förordning föreskrivs följande:

”1) En kriminalvårdares synskärpa ska uppfylla följande krav:

1) Synskärpan får med korrigering inte vara lägre än 0,6 på det ena ögat och inte vara lägre än 0,4 på det andra ögat.

2) Normalt synfält, normalt färgseende och normalt mörkerseende.

2) En kriminalvårdare får ha kontaktlinser och glasögon.”

12 4 § i nämnda förordning har följande lydelse:

”1) En kriminalvårdares hörselskärpa ska vara tillräckligt god för att denne ska kunna kommunicera via telefon och höra ljudet av ett larm samt radiokommunikation.

2) Vid en hälsokontroll får en kriminalvårdares hörselnedsättning på det örat som denne hör bäst med inte vara större än 30 dB vid en frekvens på 500–2 000 Hz och inte vara större än 40 dB vid en frekvens på 3 000–4 000 Hz och på det örat som vederbörande hör sämst med inte vara större än 40 dB vid en frekvens på 500–2 000 Hz och inte vara större än 60 dB vid en frekvens på 3 000–4 000 Hz.”

13 I 5 § i samma förordning föreskrivs följande:

”1) Förteckningen över hälsoproblem som hindrar en kriminalvårdare från att utföra sina arbetsuppgifter, och som bör beaktas vid bedömningen av kriminalvårdarens hälsa, anges i bilaga 1.

2) Ett absolut medicinskt hinder innebär att en person inte kan träda i tjänst som kriminalvårdare eller inleda en utbildning till kriminalvårdare. …”

14 I bilaga 1 till förordning nr 12 återfinns en förteckning över hälsoproblem som hindrar en kriminalvårdare från att utföra sina arbetsuppgifter. Bland ”medicinska hinder” kategoriseras en ”hörselnedsättning som innebär att föreskriven norm inte är uppfylld” som ett ”absolut” medicinskt hinder.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

15 Klaganden i det nationella målet var anställd som kriminalvårdare av kriminalvårdsanstalten i Tartu (Estland) under nästan femton år. Han arbetade som vakt från och med den 2 december 2002 inom avdelningen för ”Förvar” i denna kriminalvårdsanstalt och därefter som vakt vid avdelningen för ”Övervakning”, från och med den 1 juni 2008. Klagandens arbetsuppgifter på denna senare befattning omfattade bland annat övervakning – enligt instruktion – med hjälp av ett övervakningssystem, av personer som står under elektronisk bevakning, överföring av information om dessa personer, övervakning av kontroll- och signalanordningar, uppföljning och förmedling av information bland annat vid larm samt fastställande av överträdelser av kriminalvårdsanstaltens ordningsföreskrifter.

16 I ett läkarintyg av den 4 april 2017 intygades att ljuduppfattningsförmågan på klagandens vänstra öra uppfyllde kraven i förordning nr 12, medan ljuduppfattningsförmågan på hans högra öra låg mellan 55 och 75 decibel (dB) vid en frekvens på 500–2 000 Hertz (Hz). Enligt klaganden rör det sig om en hörselnedsättning som funnits sedan han var barn.

17 Genom beslut av den 28 juni 2017 sades klaganden upp av chefen för kriminalvårdsanstalten i Tartu i enlighet med relevanta bestämmelser i estnisk rätt, däribland 5 § förordning nr 12, på grund av att hans hörselskärpa inte uppfyllde de minimikrav på ljuduppfattningsförmåga som fastställs i nämnda förordning.

18 Klaganden väckte då talan vid Tartu Halduskohus (Tartus förvaltningsdomstol, Estland) och yrkade att det skulle fastställas att uppsägningen var rättsstridig och att han skulle erhålla ersättning och gjorde därvid gällande att förordning nr 12 innebar en diskriminering på grund av funktionshinder i strid med põhiseadus (konstitutionen) och den nationella lagstiftningen om likabehandling. Talan ogillades genom dom av den 14 december 2017 i synnerhet med motiveringen att kravet på en lägsta ljuduppfattningsförmåga i förordning nr 12 utgjorde en nödvändig och berättigad åtgärd för att garantera att kriminalvårdare som är i tjänst kan utföra alla sina uppgifter.

19 Genom domen av den 11 april 2019 biföll Tartu Ringkonnakohus (Tartus appellationsdomstol, Estland) klagandens överklagande, upphävde den överklagade domen, förklarade beslutet om uppsägning rättsstridigt och förpliktade kriminalvårdsanstalten i Tartu att till klaganden utbetala en ersättning.

20 Nämnda domstol fann att bestämmelserna i förordning nr 12 om krav i fråga om hörselskärpa stred mot den allmänna likhetsprincipen i konstitutionen. Enligt samma domstol stred förordningen dessutom mot principen om skydd för berättigade förväntningar. Även den principen stadgas i konstitutionen. Nämnda domstol beslutade följaktligen att dessa bestämmelser inte skulle tillämpas i det mål som anhängiggjorts vid den. Den domstolen beslutade även att vid den hänskjutande domstolen, Riigikohus (Högsta domstolen, Estland) inleda ett rättsligt förfarande för att kontrollera huruvida nämnda bestämmelser är förenliga med konstitutionen

21 Den hänskjutande domstolen har anfört att Justiitsminister (justitieministern, Estland) och kriminalvårdsanstalten i Tartu har gjort gällande att förordning nr 12, närmare bestämt bilaga 1 därtill, är förenlig med konstitutionen och att behovet av att garantera personers säkerhet och allmän ordning motiverar de minimikrav på ljuduppfattningsförmåga som föreskrivs i denna förordning, samt förbudet mot användning av en hörapparat för att uppfylla dessa krav. En kriminalvårdare bör nämligen kunna utföra alla de arbetsuppgifter som han eller hon har utbildats för och vid behov bistå polisen, vilket innebär att kriminalvårdarens hörselskärpa under alla omständigheter måste vara tillräcklig för att, utan hjälp av en hörapparat, säkerställa en tydlig och riskfri kommunikation med kollegorna.

22 Den hänskjutande domstolen har även påpekat att skyldigheten att behandla personer med funktionshinder på samma sätt som andra personer som befinner sig i en jämförbar situation och inte diskriminera dem inte bara följer av konstitutionen utan även av unionsrätten, särskilt av artikel 21.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och bestämmelserna i direktiv 2000/78.

23 Den hänskjutande domstolen har slutligen, med hänvisning till domen av den 13 november 2014, Vital Pérez (C-416/13, EU:C:2014:2371, punkterna 43–45), angett att syftet att säkerställa att polisen, kriminalvårdsmyndigheterna eller räddningstjänsten är funktionsdugliga och välfungerande utgör ett legitimt mål som kan motivera en särbehandling. Det är emellertid viktigt att undersöka om de aktuella nationella bestämmelserna har infört ett krav som står i proportion till det eftersträvade målet. Varken lydelsen i direktivet eller EU-domstolens praxis gör det emellertid möjligt att dra några tydliga slutsatser i detta hänseende.

24 Mot denna bakgrund beslutade Riigikohus (Högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till EU-domstolen:

”Ska artikel 2.2 jämförd med artikel 4.1 i [direktiv 2000/78] tolkas så, att den utgör hinder för nationella bestämmelser enligt vilka det föreskrivs att en hörselnedsättning som medför att de föreskrivna kraven inte är uppfyllda utgör ett absolut hinder mot en anställning som kriminalvårdare och enligt vilka korrigerande hjälpmedel inte får användas för att bedöma huruvida hörselkraven är uppfyllda?”

Prövning av tolkningsfrågan

25 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 2.2 och artikel 4.1 i direktiv 2000/78 ska tolkas så, att de utgör hinder för nationella bestämmelser enligt vilka det är absolut omöjligt att ge fortsatt anställning åt en kriminalvårdare vars hörselskärpa inte uppfyller de minimikrav på ljuduppfattningsförmåga som fastställs i dessa bestämmelser, utan att det är tillåtet att använda korrigerande hjälpmedel för att bedöma huruvida kraven avseende hörselskärpan är uppfyllda.

26 Det ska inledningsvis erinras om att det framgår såväl av rubriken och ingressen som av innehållet i och syftet med direktiv 2000/78 att ändamålet med direktivet är att inrätta en allmän ram för att säkerställa att varje person behandlas lika ”i arbetslivet”, genom att vederbörande ges ett effektivt skydd mot diskriminering på någon av de grunder som anges i artikel 1 i direktivet, däribland funktionshinder (dom av den 19 september 2018, Bedi, C-312/17, EU:C:2018:734, punkt 28 och där angiven rättspraxis, och dom av den 8 oktober 2020, Universitatea ”Lucian Blaga” Sibiu m.fl., C-644/19, EU:C:2020:810, punkt 30).

27 Vad gäller frågan huruvida detta direktiv är tillämpligt, konstaterar EU-domstolen mot bakgrund av de uppgifter som lämnats av den hänskjutande domstolen, vilka inte har bestritts vid EU-domstolen, att förordning nr 12 avser villkoren för anställning och uppsägning, i den mening som avses i artikel 3.1 a och c i direktivet, av en kriminalvårdare och således omfattas av direktivets tillämpningsområde.

28 Vad för det första gäller frågan huruvida nationella bestämmelser såsom de som är i fråga i det nationella målet, inrättar en särbehandling på grund av funktionshinder, ska det påpekas att enligt lydelsen i artikel 2.1 i direktiv 2000/78 avses däri med ”principen om likabehandling” att det inte får förekomma någon direkt eller indirekt diskriminering på någon av de grunder som anges i artikel 1 i direktivet. I artikel 2.2 a i direktivet preciseras att direkt diskriminering anses förekomma när en person på grund av funktionshinder behandlas mindre förmånligt än en annan person behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation.

29 I förevarande fall följer det av förordning nr 12 och särskilt av 4 § och bilaga 1 till den förordningen, att personer med en nedsatt hörselskärpa som understiger minimikraven på ljuduppfattningsförmåga inte får rekryteras eller ges fortsatt anställning som kriminalvårdare. De behandlas således mindre förmånligt än andra personer behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, det vill säga andra arbetstagare som är anställda som kriminalvårdare men vars nivå på hörselskärpa uppfyller dessa normer.

30 Härav följer att denna förordning inför en direkt särbehandling på grund av funktionshinder i den mening som avses i artikel 2.2 a i direktiv 2000/78.

31 Vad för det andra gäller frågan huruvida en sådan särbehandling kan motiveras med stöd av artikel 4.1 i direktiv 2000/78, ska det erinras om att medlemsstaterna, enligt lydelsen i denna bestämmelse, får föreskriva att sådan särbehandling som föranleds av en egenskap som har samband med någon av de grunder som anges i artikel 1 i nämnda direktiv inte ska utgöra diskriminering, om denna egenskap utgör ett verkligt och avgörande yrkeskrav på grund av yrkesverksamhetens natur eller det sammanhang där den utförs, förutsatt att målet är legitimt och kravet proportionerligt.

32 Domstolen har slagit fast att det inte är grunden för särbehandlingen, utan en egenskap som har samband med grunden för särbehandlingen, som måste utgöra ett sådant verkligt och avgörande yrkeskrav (dom av den 15 november 2016, Salaberria Sorondo, C-258/15, EU:C:2016:873, punkt 33 och där angiven rättspraxis).

33 Artikel 4.1 i nämnda direktiv, jämförd med skäl 23 i samma direktiv, som hänvisar till ”mycket begränsade omständigheter” under vilka en sådan särbehandling kan vara berättigad ska, i den mån den tillåter undantag från icke-diskrimineringsprincipen, tolkas restriktivt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 september 2011, Prigge m.fl., C-447/09, EU:C:2011:573, punkt 72 och där angiven rättspraxis).

34 Det ska i detta avseende erinras om att skäl 18 i direktiv 2000/78 preciserar att direktivet inte får leda till att kriminalvårdsmyndigheterna åläggs att anställa eller ge fortsatt anställning åt personer som inte har den förmåga som krävs för att utföra samtliga uppgifter som de kan åläggas att utföra med hänsyn till dessa myndigheters legitima krav på att vara funktionsdugliga.

35 Syftet att säkerställa att dessa myndigheter är funktionsdugliga och välfungerande utgör således ett legitimt mål, i den mening som avses i artikel 4.1 i direktivet (se, analogt, dom av den 13 november 2014, Vital Pérez, C-416/13, EU:C:2014:2371, punkt 44).

36 Enligt artikel 2.5 i direktiv 2000/78 ska direktivet dessutom inte påverka de åtgärder som föreskrivs i nationell lagstiftning och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle för den allmänna säkerheten, ordningens bevarande, förebyggande av brott samt skydd för hälsa och andra personers fri- och rättigheter.

37 Vad gäller det mål som eftersträvas med de aktuella nationella bestämmelserna, framgår det av begäran om förhandsavgörande att förordning nr 12 – genom att det i 4 § däri och bilaga 1 därtill föreskrivs minimikrav på ljuduppfattningsförmågan, varvid den omständigheten att dessa krav inte är uppfyllda utgör ett absolut medicinskt hinder för att tjänstgöra som kriminalvårdare – syftar till att skydda personers säkerhet och bevara allmän ordning genom att säkerställa att kriminalvårdare fysiskt kan utföra samtliga uppgifter som åligger dem.

38 Enligt 4 § punkt 1 i nämnda förordning ska en kriminalvårdares hörselskärpa således vara tillräckligt god för att denne ska kunna kommunicera via telefon och höra ljudet av ett larm samt radiokommunikation.

39 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 45 i sitt förslag till avgörande följer kravet på att kunna höra korrekt och därmed på att uppfylla en viss nivå i fråga om hörselskärpa, av den typ av arbetsuppgifter som en kriminalvårdare utför, så som dessa har beskrivits av den hänskjutande domstolen. Den hänskjutande domstolen har nämligen angett att övervakning av intagna personer bland annat innebär att man måste kunna upptäcka och reagera på problem som yttrar sig i form av ljud, höra när alarm utlöses och kommunicera med andra kriminalvårdare genom

kommunikationsutrustning och, detta i synnerhet i bullriga situationer eller konflikter, eventuellt fysiska, när intagna begår överträdelser av kriminalvårdsanstaltens ordningsföreskrifter. Det framgår dessutom av dessa uppgifter att en skyldighet att bistå polisen, på vilken samma krav på hörselskärpa är tillämpliga, kan åläggas alla kriminalvårdare.

40 Domstolen har redan slagit fast att innehav av vissa fysiska förmågor kan anses vara ett ”verkligt och avgörande yrkeskrav” i den mening som avses i artikel 4.1 i direktiv 2000/78 för utövandet av vissa yrken såsom brandman eller polis (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 januari 2010, Wolf, C-229/08, EU:C:2010:3, punkt 40, dom av den 13 november 2014, Vital Pérez, C-416/13, EU:C:2014:2371, punkterna 40 och 41, och dom av den 15 november 2016, Salaberria Sorondo, C-258/15, EU:C:2016:873, punkt 36).

41 På grund av den typ av arbetsuppgifter som en kriminalvårdare utför och det sammanhang där de utförs, kan den omständigheten att dennes hörselskärpa måste uppfylla ett minimikrav på ljuduppfattningsförmåga som fastställs i de nationella bestämmelserna således anses utgöra ett ”verkligt och avgörande yrkeskrav”, i den mening som avses i artikel 4.1 i nämnda direktiv, för att få utöva yrket som kriminalvårdare.

42 Eftersom förordning nr 12 syftar till att skydda personers säkerhet och bevara allmän ordning, kan det konstateras att förordningen eftersträvar legitima mål, såsom framgår av punkterna 36 och 37 ovan. Under dessa omständigheter ska det vidare prövas huruvida det krav som föreskrivs i denna förordning, det vill säga i 4 § däri och i bilaga 1 därtill, är proportionerligt när detta krav innebär att en kriminalvårdares hörselskärpa måste uppfylla minimikraven på ljuduppfattningsförmåga, utan att det är tillåtet att använda korrigerande hjälpmedel för att bedöma huruvida dessa krav är uppfyllda, och den omständigheten att dessa krav inte är uppfyllda utgör ett absolut medicinskt hinder för att utföra dessa arbetsuppgifter, som innebär att dessa inte kan utföras, vilket följaktligen kan leda till att vederbörande sägs upp. Det ska följaktligen prövas huruvida detta krav är lämpligt för att uppnå dessa mål och om det inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dem (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 november 2014, Vital Pérez, C-416/13, EU:C:2014:2371, punkt 45).

43 Vad för det första gäller frågan huruvida det krav som avses i föregående punkt är lämpligt för att uppnå de mål avseende bevarande av personers säkerhet och allmän ordning som eftersträvas med förordning nr 12, kan det godtas att fastställandet av ett minimikrav på ljudupptagningsförmåga för att utföra arbetsuppgifter som kriminalvårdare utan att använda hjälpmedel för att korrigera hörseln, gör det möjligt att säkerställa att den berörda personen kommer att kunna reagera på ljudalarm eller på ett eventuellt överfall och bistå polisen utan risk för att eventuellt störas av förekomsten, försämringen eller förlusten av en hörapparat.

44 Bestämmelser är emellertid endast ägnade att säkerställa förverkligandet av det åberopade målet, om de verkligen svarar mot önskan att uppnå detta på ett sammanhängande och systematiskt sätt (dom av den 12 januari 2010, Petersen, C-341/08, EU:C:2010:4, punkt 53 och där angiven rättspraxis, och dom av den 21 januari 2021, INSS, C-843/19, EU:C:2021:55, punkt 32).

45 Det framgår emellertid av uppgifterna i begäran om förhandsavgörande att frågan huruvida de minimikrav på ljudupptagningsförmåga som fastställs i förordning nr 12 är uppfyllda, ska bedömas utan att det är möjligt för den berörda kriminalvårdaren att vid detta tillfälle använda sig av en hörapparat, trots att vederbörande kan använda sig av korrigerande hjälpmedel, såsom kontaktlinser eller glasögon, vid bedömningen av huruvida de normer avseende synskärpa som föreskrivs i förordningen är uppfyllda. Emellertid kan även användningen av kontaktlinser eller

glasögon, eller förlusten eller försämringen av dessa, hindra utförandet av dessa arbetsuppgifter och skapa risker som för en kriminalvårdare är jämförbara med de risker som följer av användning, förlust eller försämring av en hörapparat, bland annat när kriminalvårdaren befinner sig i en fysisk konfliktsituation.

46 Vad därefter gäller frågan huruvida detta krav är nödvändigt för att uppnå de mål avseende bevarande av personers säkerhet och allmän ordning som eftersträvas med förordning nr 12, erinrar domstolen om att den omständigheten att de minimikrav på ljuduppfattningsförmåga som fastställs i denna förordning inte är uppfyllda utgör ett medicinskt hinder som absolut hindrar utövandet av tjänsten som kriminalvårdare. Dessa minimikrav är tillämpliga på alla kriminalvårdare, utan möjlighet till undantag, oberoende av vid vilken anstalt de tjänstgör eller vilken befattning de innehar. Enligt nämnda förordning är det för övrigt inte möjligt att göra en individuell bedömning av en kriminalvårdares förmåga att utföra de grundläggande arbetsuppgifterna i detta yrke trots att han eller hon har nedsatt hörsel.

47 Dessa kriminalvårdares arbetsuppgifter består, såsom framgår av punkterna 15 och 39 ovan, bland annat i att, med hjälp av ett övervakningssystem, övervaka personer som står under elektronisk bevakning och övervaka kontroll- och signalanordningar, utan att ha frekventa kontakter med de intagna. Det framgår dessutom av begäran om förhandsavgörande att det i förordning nr 12 inte tas någon hänsyn till att en hörselnedsättning kan korrigeras med hjälp av en hörapparat som kan vara tillverkad i miniatyrformat, bäras inuti örat eller till och med vara placerade i en hjälm.

48 Det ska för övrigt erinras om att arbetsgivaren enligt artikel 5 i direktiv 2000/78, jämförd med skälen 20 och 21 i samma direktiv, är skyldig att vidta de åtgärder som behövs i det konkreta fallet för att göra det möjligt för en person med funktionshinder att få tillträde till, delta i eller göra karriär i arbetslivet, såvida sådana åtgärder inte medför en oproportionerlig börda för arbetsgivaren. Det framgår nämligen av skäl 16 i direktivet att åtgärder för att anpassa arbetsplatserna till funktionshindrade personers behov spelar en viktig roll när det gäller att bekämpa diskriminering på grund av funktionshinder. Domstolen har i detta avseende förklarat att begreppet rimliga anpassningsåtgärder ska tolkas i vid bemärkelse så att det syftar till att undanröja olika hinder för att personer med funktionshinder ska kunna delta fullt och verkligt i arbetslivet på lika villkor som andra arbetstagare. Skäl 20 innehåller i detta avseende en förteckning över rimliga materiella eller organisatoriska anpassningsåtgärder samt rimliga anpassningsåtgärder i form av utbildning, som inte är uttömmande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 april 2013, HK Danmark, C-335/11 och C-337/11, EU:C:2013:222, punkterna 54 och 56).

49 En sådan skyldighet föreskrivs även i Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, vilken godkändes på Europeiska gemenskapens vägnar genom rådets beslut 2010/48/EG av den 26 november 2009 (EUT L 23, 2010, s. 35), vars bestämmelser kan åberopas för att tolka bestämmelserna i direktiv 2000/78, vilket innebär att direktivet i möjligaste mån ska tolkas i överensstämmelse med denna konvention (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 september 2019, Nobel Plastiques Ibérica, C-397/18, EU:C:2019:703, punkt 40).

50 Domstolen har i detta avseende slagit fast att direktivet utgör hinder för uppsägning på grund av funktionshinder som, med beaktande av skyldigheten att vidta rimliga anpassningsåtgärder för personer med funktionshinder, inte är motiverad av att den berörda personen saknar kompetens eller förmåga eller inte står till förfogande för att utföra den aktuella tjänstens grundläggande arbetsuppgifter (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juli 2006, Chacón Navas, C-13/05, EU:C:2006:456, punkt 52).

51 I förevarande fall hade klaganden, innan han sades upp, såsom framgår av uppgifterna i begäran om förhandsavgörande, arbetat som kriminalvårdare under mer än fjorton år, och hans överordnade var nöjda med honom. Det framgår emellertid av samma uppgifter att förordning nr 12 inte gjorde det möjligt för klagandens arbetsgivare att före uppsägningen kontrollera huruvida det var möjligt att vidta lämpliga åtgärder i enlighet med artikel 5 i direktiv 2000/78, såsom att låta klaganden använda en hörapparat, befria vederbörande från skyldigheten att utföra arbetsuppgifter som kräver att minimikraven på ljuduppfattningsförmåga är uppfyllda eller till och med omplacera vederbörande till en tjänst som inte kräver att dessa minimikrav är uppfyllda. Det finns vidare inte någon uppgift som inkommit till domstolen om att sådana åtgärder eventuellt skulle medföra en oproportionerlig börda för arbetsgivaren.

52 Förordning nr 12 förefaller således ha infört ett krav som går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de mål som eftersträvas med förordningen – vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera – genom att det i förordningen föreskrivs minimikrav på ljuduppfattningsförmågan, varvid den omständigheten att dessa krav inte är uppfyllda utgör ett medicinskt hinder som absolut hindrar den berörda personen från att tjänstgöra som kriminalvårdare, utan att det är möjligt att kontrollera huruvida denna person, i förekommande fall efter det att rimliga anpassningsåtgärder har vidtagits i den mening som avses i artikel 5 i direktivet, kan utföra sina arbetsuppgifter,

53 Mot denna bakgrund ska frågan besvaras enligt följande. Artikel 2.2 a, artikel 4.1 och artikel 5 i direktiv 2000/78 ska tolkas så, att de utgör hinder för nationella bestämmelser enligt vilka det är absolut omöjligt att ge fortsatt anställning åt en kriminalvårdare vars hörselskärpa inte uppfyller de minimikrav på ljuduppfattningsförmåga som fastställs i dessa bestämmelser, utan att det är möjligt att kontrollera huruvida vederbörande, i förekommande fall efter det att rimliga anpassningsåtgärder har vidtagits i den mening som avses i artikel 5, kan utföra sina arbetsuppgifter.

Rättegångskostnader

54 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

Artikel 2.2 a, artikel 4.1 och artikel 5 i rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet, ska tolkas så, att de utgör hinder för nationella bestämmelser enligt vilka det är absolut omöjligt att ge fortsatt anställning åt en kriminalvårdare vars hörselskärpa inte uppfyller de minimikrav på ljuduppfattningsförmåga som fastställs i dessa bestämmelser, utan att det är möjligt att kontrollera huruvida vederbörande, i förekommande fall efter det att rimliga anpassningsåtgärder har vidtagits i den mening som avses i artikel 5, kan utföra sina arbetsuppgifter.

Underskrifter